

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода,

доктори илмҳои филологӣ, профессор
Гулназарзода Жило Бурӣ

«30» декабри соли 2022

ХУЛОСАИ

кафедраи методикаи таълими Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ба диссертатсияи Шамсова Бибихосият Қудратовна таҳти унвони «Методикаи ташаккули салоҳиятмандии касбии донишҷӯён чӣхати омӯзиши истилоҳоти иқтисодӣ дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.04 – Назария ва методикаи фанҳои гуманитарӣ)

Диссертатсияи Б.Қ. Шамсова таҳти унвони «Методикаи ташаккули салоҳиятмандии касбии донишҷӯён чӣхати омӯзиши истилоҳоти иқтисодӣ дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ» дар кафедраи методикаи таълими Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода омода шудааст.

Шамсова Бибихосият Қудратовна дар кафедраи забонҳои хориҷии Донишгоҳи Технологии Тоҷикистон қору фаъолият намуда, ба донишҷӯёни ихтисосҳои иқтисодӣ аз фанни «Забони англисӣ» дарс медиҳад. Мавсуф аз соли 2018 унвонҷӯи кафедраи методикаи таълим ба ҳисоб рафта, фаъолияти илмӣ худро дар робита бо ин кафедра пеш мебарад. Қисмати назариявии корҳои илмӣ-таҳқиқотии Б.Қ. Шамсова бо роҳбари илмӣ, дотсент К.Х. Гадов ва мушовири илмӣ д.и.п., профессор Г.М. Ҳочиматова анҷом ёфта, амалияи он дар ҷараёни корҳои таълимӣ дар Донишгоҳи Технологии Тоҷикистон сурат мегирад.

Дар давраи унвонҷӯӣ ва пешбурди корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ аз ҷониби Б.Қ. Шамсова беш аз 15 маводи таълимию методӣ ва мақолаҳои илмӣ рӯи ҷоп омадаанд. Аз ҷумла, 3 дастури таълимӣ-методӣ, 2 луғат ва 13 мақолаҳои илмӣ шаҳодаи он мебошанд, ки қисмати назариявии таҳқиқот бо амалия алоқаи зич дорад.

Дар диссертатсия мубрамии таҳқиқотро дар рушди босуръати илму техника, мавқеи хоса касб намудани забони англисӣ барои истифодаи навгонҳои илмӣ, рушди соҳаҳои гуногуни фаъолияти инсонӣ дониста шудааст. Қайд мегардад, ки забони англисӣ имрӯз забони илм, маориф, технологияҳои инноватсионӣ, забони муносибатҳои байналмилалӣ, нишастҳои сатҳи баланд ва робитаҳои иқтисодию иҷтимоӣ дониста мешавад.

Ба ҳамин хотир, мутахассисони баландихтисосу рақобатпазир бояд донандаи забонҳои хориҷӣ бошанд.

Омӯзиши лексикаи касбӣ ва истилоҳоти иқтисодии забони англисӣ яке аз муҳимтарин ҷузъиётҳои ҷараёни таълими забони англисӣ дар ихтисосҳои иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ба шумор рафта, барои ташаккули салоҳияти касбию лингвистӣ ва васеъ намудани сатҳи ҷаҳонбинии донишҷӯён равона карда шудааст. Ташаккули салоҳияти муоширатӣ, ки яке аз ҳадафҳои асосии таълими забони англисӣ дар муассисаҳои мухталифи таълимии Ҷумҳурии Тоҷикистон доништа мешавад, дар ин раванд зарур аст, ки инобат гирифта шавад. Дониши хуби забони англисӣ, салоҳиятҳои касбию муоширатӣ, фонди ғании луғавӣ аз лексикаи касбӣ ва истилоҳоти тахассус ба мутахассисони соҳаи иқтисод имкон медиҳад, ки дар баробари рушди тахассус, инчунин доираи донишҳои худро низ васеъ намоянд.

Таҳқиқоти диссертсионӣ барои амалӣ намудан ва татбиқи нақшаи дурнамои корҳои илмӣ таҳқиқотии факултети забони англисии Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода (ДБЗХТ ба номи Сотим Улуғзода) (собик Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода) дар мавзӯи "Ташаккули салоҳиятмандии касбии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ" ва талаботи асосии нақшаҳои стратегӣ аз қабili Барномаи рушди забони давлатӣ барои солҳои 2020-2030 (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 ноябри соли 2020, № 647) ва Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030" (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 30.08.2019, №438) иҷро шудааст.

Мақсади таҳқиқот – аз ҷиҳати назариявӣ асоснок намудан ва дар амалия санҷидани таълими истилоҳоти иқтисодӣ дар забони англисӣ барои иқтисоддонҳои оянда дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Мувофиқи мақсади гузошташуда **вазифаҳои зерини таҳқиқот** муайян карда мешаванд:

1. Омӯзиш ва муайян кардани вазъи кунунии таълими забони англисӣ дар ихтисосҳои иқтисодии донишгоҳҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
2. Муайян кардани мавқеи лексикаи касбӣ ва истилоҳоти иқтисодӣ дар ҷараёни таълими забони англисӣ.
3. Коркард ва истифодаи маҷмӯи машқу супоришҳо аз матнҳои соҳавӣ ҳангоми таълими истилоҳоти иқтисодӣ аз забони англисӣ.

Объекти таҳқиқот – ҷараёни таълими истилоҳоти иқтисодии забони англисӣ ба донишҷӯёни ихтисосҳои иқтисодӣ бо мақсади таъмини омодагии онҳо ба муоширати касбӣ мебошад.

Мавзӯи (предмети) таҳқиқот – методикаи таълими истилоҳоти иқтисодии забони англисӣ ба донишҷӯёни ихтисосҳои иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян шудааст.

Фарзияи таҳқиқот. Ба андешаи унвончӯ, таъмини самаранок ва сатҳи баланди сифати таълими истилоҳоти хориҷии иқтисодӣ ба донишҷӯён дар мавриде муяссар мегардад, ки агар:

- таҷрибаи таълими истилоҳоти хориҷии касбӣ дар таҳқиқотҳои олимони ватанӣ ва хориҷи кишвар омӯхта шаванд;

- таснифоти истилоҳоти иқтисодӣ ва талаботу махсусияти истифодаи онҳо ҳангоми таълими забони англисӣ муайян карда шаванд;

- принципҳои дидактикӣ ва методӣ дар интихоби истифода ва таълими истилоҳоти иқтисодӣ дар ҷараёни таълими забони англисӣ дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда шаванд.

Марҳилаи якум – муқарраркунанда (солҳои 2018-2019) – омӯзиши назариявии мавзӯи таҳқиқот, таҳлили сарчашмаҳои назариявӣ ва методологӣ, санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ вобаста ба масъалаи таҳқиқро фаро мегирад. Ҷамъовариҳои адабиёти зарурӣ дар самти мавзӯи таҳқиқ, ҷустуҷӯи сарчашмаҳо, таҳлили маълумотҳо, муайянкунии мушкилоти ҷойдошта дар атрофи мавзӯи таҳқиқшаванда низ корҳои буданд, ки дар ин марҳила ба анҷом расиданд.

Марҳилаи дуюм – ташаккулдиҳанда (солҳои 2020-2021) – масъалаҳои асосии таҳқиқот, асосноккунии назариявии методологияи мавҷудаи ташкили таълими истилоҳоти иқтисодӣ ҳангоми омӯзиши забони англисӣ дар донишқадаю донишгоҳҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бар мегирад. Маҷмӯи машқҳо ва маводҳои таълимӣ-методӣ барои рушди малакаю маҳорати муоширати донишҷӯён дар соҳаи иқтисод таҳия гардидааст. Барои анҷом додани корҳои дар боло зикршуда бо муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки мутахассисони соҳаи иқтисодиёт тайёр мекунанд ҳамкорӣ намуда, миёни омӯзгорон ва донишҷӯён пурсишнома гузаронида шудааст.

Марҳилаи сеюм – ҷамъбасти (солҳои 2021-2022) – марҳилаи ҷамъбасти ҳисобида шуда, ба иҷрди корҳои зерин равона шуд: таҳлилу ҷамъбаст ва оморасозии натиҷаҳои марҳилаи татбиқи озмоиш; таҳлили маълумоти ҷамъоваришуда, таҳияи натиҷаҳои назариявӣ ва амалии таҳқиқот; таҳияи хулосаҳои таҳқиқот, мурағабсозии рӯйхати адабиёт ва ба низом овардани матни диссертатсия. Дар ин марҳила, натиҷаи озмоиши муайянкунӣ таҳлил карда шуда, дар асоси он таълими таҷрибавӣ гузаронида шудааст. Натиҷаи таълими таҷрибавӣ дар ҷадвалҳо ва диаграммаҳо инъикос ёфтаанд.

Навгони илми таҳқиқот аз он иборат аст, ки диссертант аввалин маротиба дар самти методикаи таълими забонҳои хориҷӣ, соҳаи илми педагогикаи ватанӣ роҳу усулҳо ва методҳои таълими истилоҳоти иқтисодӣ аз забони англисӣ мавриди омӯзиш, таҳқиқ ва таҳлили амиқи илмӣ қарор додааст. Зимни пешбурди корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ нуктаҳои зерин дар доираи мавзӯи таҳқиқот ба ҳисоб гирифта шуданд:

- таснифоти истилоҳоти англисии иқтисодӣ бо дарназардошти истифодаи онҳо дар ҷараёни таълими забони англисӣ таҳқиқ гардид;

-принсипҳои интихоб ва истифодаи истилоҳоти иқтисодӣ дар таълими забони англисӣ муайян карда шуд;

-принсипҳои умумидидактикӣ ва махсуси методӣ дар таълими истилоҳоти англисии иқтисодӣ ба риштаи таҳқиқ кашида шуд;

-маҷмӯи машқу супоришҳо вобаста ба таълими истилоҳоти иқтисодӣ коркард ва таҳия гашта, дар рафти озмоиши таҷрибавӣ бо методикаи пешниҳодкардаи диссертант санҷида шуданд.

Диссертатсия аз муқаддима, ду боб, ҳафт зербоб, хулосаи бобҳо, хулосаи умумӣ ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Диссертатсия аз 175 саҳифа иборат буда, дар он 3 ҷадвал, 6 диаграмма мавҷуд аст ва дар таҳияи кори таҳқиқотӣ 190 адабиёти илмию таълимӣ ва дигар сарчашмаҳо истифода шудаанд.

Боби аввали диссертатсия «*Асосҳои назариявии ташаккули салоҳиятмандии касбии донишҷӯён ҷиҳати омӯзиши истилоҳоти иқтисодӣ дар раванди омӯзиши забони хориҷӣ*» унвон гирифта, аз се зербоб иборат мебошад. Боби мазкур фарогири ақидаҳои назариявии мавзӯи таҳқиқот буда, мавқеи истилоҳоти касбии хориҷӣ дар раванди таълими забони англисӣ муайян намуда, таснифоти истилоҳоти иқтисодиро бо забони англисӣ пешниҳод месозад.

Боби дуюми диссертатсия – «*Истифодаи технологияҳои инноватсионӣ ҷиҳати омӯзиши истилоҳоти иқтисодӣ дар раванди омӯзиши забони хориҷӣ*» ба тавсифу баррасии принсипу усулҳои интихобу истифодаи истилоҳоти иқтисодӣ, меъёрҳои тадриси онҳо дар ҷараёни таълим, маҷмӯи машқу супоришҳо дар таълими истилоҳоти англисии иқтисодӣ рӯйи кор омадааст. Ташкили озмоиши таҷрибавии таълими истилоҳоти англисии иқтисодӣ ва таҳлили натиҷаҳои он боби мазкурро ба охир мерасонад.

Натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаҳои пешниҳодшуда барои таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ ва таълимӣ-методӣ мувофиқи мақсад мебошад. Инчунин, корҳо иҷрошуда ва натиҷаҳои бадастомада исботи татбиқи вазифаҳои таҳқиқоти мазкур буда, фарзияи он асоси худро ёфтааст.

Дар рафти баррасию муҳокимаи диссертатсияи Б.Қ. Шамсова таҳти унвони «*Методикаи ташаккули салоҳиятмандии касбии донишҷӯён ҷиҳати омӯзиши истилоҳоти иқтисодӣ дар раванди таълими забони англисӣ дар муассасаҳои таҳсилоти олии касбӣ*» дар ҷаласаи кафедраи методикаи таълим баъзе камбудихо ишкор карда шуданд. Яке аз камбудихо кор аз рӯи талаботҳо мурағаб сохтани адабиёти истифодашуда ва иқтибосҳо дар дохили диссертатсия мебошад. Дигар камбудӣ дар он аст, ки дар кор метавон баъзе хатигҳои илмӣ ва грамматикиро мушоҳида намуд. Бовучуди ин, дар ҷаласа муайян карда шуд, ки камбудию хатогиҳои дар диссертатсия ошкоргардида ба арзиши он таъсир намерасонанд ва диссертатсияи Шамсова Бибихосият Қудратовнаро дар мавзӯи «*Методикаи ташаккули салоҳиятмандии касбии донишҷӯён ҷиҳати омӯзиши истилоҳоти иқтисодӣ дар раванди таълими*

забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ» метавон ҳамчун кори илмии анҷомёфта шуморид.

Диссертатсияи Шамсова Бибихосият Кудратовнаро дар мавзӯи «Методикаи ташаккули салоҳиятмандии касбии донишҷӯён ҷиҳати омӯзиши истилоҳоти иқтисодӣ дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.04 – Назария ва методикаи фанҳои гуманитарӣ) ба Шурои олимони факултет барои экспертиза пешниҳод карда мешавад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи кафедраи методикаи таълими Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода қабул шудааст.

Дар кори ҷаласа иштирок доштанд: 15 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор 15 нафар, муқобил нест, бетараф нест.

Суратҷаласаи №5/1, аз 30.12.2022

Раискунанда:

д.и.ф., профессор,
мудирӣ кафедраи методикаи
таълими ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода

Қосимов Олимҷон
Ҳабибович

Котиби ҷаласа:

н.и.п., дотсенти
кафедраи методикаи
таълими ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода

Ашӯрова Барно

Имзои О.Ҳ. Қосимов
ва Б. Ашӯрӯро тасдиқ мекунам,
сардори раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси
ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода

Юсупова Бибиҷон
Ғаниҷонова